

veveya ●

KITAP

Duyguların
Ağırlığı
Var mıdır?

Manuel Muñoz

Neticeler

Duyguların Ağırlığı Var mıdır? / D. Yavuz Arkın

Beyaz Kale'de Doğu-Batı İlişkisi / Nagihan Korkutata

Zor Hudutlarda: Kurşun Kalem / Kahraman Çayırılı

İlhan Durusel'le Söyleşi / Arzu Anlar Saraç

Doğaya İnsana ve Hayata Dair Öyküler / Yunus Çinçin

Öykü Gazetesi

Aylık öykü gazetesi
1. Yıl 2. Sayı
Kasım 2013

Geceye Çıkış Kâmil Erdem

Eğri büğrü,
zaman zaman hürçün, umutsuz, hastalıklı
bir ses çıkaran, yukarıdaki maden ocağı-
nın tozu pası yüzünden,
tabanında yeşilden siyaha dönmüş çakallar yüzünden
yüzü kararımış
yaşlı çay,
hınca zaman sonra bu akşam üstü gelip kıyısında
oturduğum,
kayısındaki rengi atmış, tarazlanmış, öylece unutul-
muş banka orurup, onda bir şeyler aradığım, eskiden
sevdiğim daldığımız, dupduru, depderin yerleri olan ve
artık sanki çaylıkla ilgili kalmamış hasta çay.
kasabanın boğrudan isteksizce akıp gidiyordu.
Durduğam devrimini yüzünden yüzeyinde küçük ba-
loncuklar pörtüyordu.
Kenarlarındaki sazların ve öteki dayanıklı yaban ot-
larının/çalıların dipleri kararmıştı.
İşte oturmuş, bu çaya, bu şaşmayı unuttuğm ülkenin
yaşlı çayına,
küçük, senliği kaybolmuş tozlu küçük dükkanları bir
bir kapandırmakta olan kasabanın yas tutan yaşlı çayına
bakıyordum.
İnsanlara, hatrı doğaya duyduğm karşılıksız bir aşkı,
bilinmeyen zamanların ötesinden sürüklenmiş ve artık
rüklenmiş durduğam yorgun çaya,
çok da iyi görmeyen gözlerle, dalıp girmişken,
ya sen diye soluk bir soru duydum belli belirsiz ka-
barcağına, küçük gaz balonlarının arasından, kısılmış
bir sesle.
Yüzü silinmiş, hayat hakkında söylenebilecek her

şeyi söylemiş birinin sesini.

Ben, diye yanıtladım, son seçimlerde belediye meclis
üyüsü öldüm, şu senin yanından kaleye doğru giden yola
parke döşenmesi için oy kullandım, Gülnaz anlaşılmaz
duaların edildiği bir törenle güzele çekip gitti bu dün-
yadan, onu unuttum, koyunlar eğilip su içerdi sen-
den, onları da unuttum, birkaç protesto yürüyüşün-
de sadece çöp yedim, gözaltına alınmadım, evin bir
köşesine konulmuş pütükkare desenli lekel örtüsü olan
masada kahvaltı ettim, eskiden çok dolanırlar, türlü
şöylerdedi, ne zamandır oturuyorum burada, hiç kara-
taruk geçmedi, bunu not ettim, güneş çoğu kez zama-
nında doğmayı unuttu, bunu da not ettim, sonra bir gün
birine demişim ki hayat dikenli bir çalılıkta yürüyüş
için yazdım, hem o vakit kalenin bana küstüğünden ha-
berin yoktu ve sen sanıyordun ki sevinç saçarak çevrene
boyuna akıp gideceksin ve her şey öyle kalacak, oysa
şafak vakti evlere yapılan baskınlar inatla yürütüktüydü,
kimse sevgiliyle konuşacak bir şey bulamıyordu, bu-
nun korkunçluğunu ve yıkıcılığını anlıyordun musun, sev-
menin ve söyleyememenin, susmanın, aynı zamanda
bağırmanın, ah, ne çok politikacı bağırır bir bilsen, kale
yolu parke döşendi sonunda, dibindeki akladınları de
kestiler, küstü kale, selam vermedi o zamandan bu ya-
na.

Zaten sende selam alacak verecek mecal de kalma-
mış dedü yine o anlaşılır anlaşılmaz fısıltısıyla. Burnu-
ma pis kokusu da geldi. Öyle perişan görünüyorsun.
Bunu o mu bana söyledi, anlayamadım.

Bir sivrisinek bulutu geçti, tam da ömrümü hep da-
ha mutlu zamanların geleceğine adadığımı söyleyeceğim
esnada. Bunda, yani sivrisinek bulutunun geçişinde bir
hikmet aradım ve söylemekten vazgeçtim sana unuttu-
rum, bunun yerine bu kasabanın hiç istasyonu görme-
mişliğini söylüyordum şimdi. Kasabaların yardıma eş-
liğinde tren yolculuğu yapmadığım. Elmeğin karne ile
verildiği günleri unuttuğumu. Ama sorsan söyleyecekle-
dir sana, televizyonlarda görmüşlerdici, yakında petrol
fıskırcaktır ordan burdan. Bu yüzden kaleye giden yolu
parke döşettik. Ağaçları da kestiler. Her yer yansın ya-
zan, terlesin turistler.

Anımsa lütfen, bana gamsızlığı öğretilmiş sana,
bir akşam üstü, çocuklukta yeni çıkmış birini vurmuş-
lardı ve sen her zamanki gibi çağıldığıydın, çağıldama
dönemindeydin ve ben senin ne dediğini anlayamayacak
çağıldaydım, maden açılmamıştı ama betoniyer geçiyor-
du bir sokaktan, acım çok fazla geliyordu bana, İstan-
bul çok uzak geliyordu, daha kimsesiz yeşil kart verme-
mişlerdi, pırpırım, pürçüklü, kartol, şalgam tarlaları
vardı etrafında, traktör sesi bile vardı.

Gerçiler gelirdi arada.
Kalaycı Mahir amca lehim de yapardı.
Lavaş fırından eve gelinceye kadar yarım lavaşçı bi-
tirirdik.

O kocaman yarık oluşmamıştı aramızda, ben senin
bir parçan, acemi, dolayısıyla iyimser bir parçandım he-
nüz. Mülküm yoktu ya da gençliğimdi mülküm sadece
ve ihlal edilmesine izin vermem diyordum sana.

Gülnaz'la kıyında oturup türküler söyledikimizi
anımsıyorsun umarım.

BU SAYIDA ÖYKÜLERİYLE

Kâmil Erdem, Serhat Tokmak, Ahmet Karadağ, Berfin Yıldız, Anıl Çetinel Örselli, Bahar Uysal Karakuş,
Dawid Aram, Serap Karakuş Besi, Yıldız Çakar, Mehmet Cebe, Büşra Altuntaş, Mustafa Orman

Öykü Gazetesi'nin ikinci sayısı yayında!

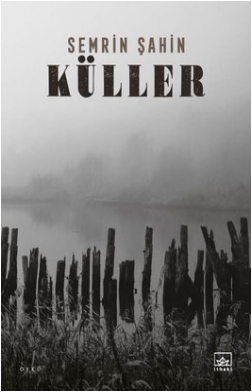
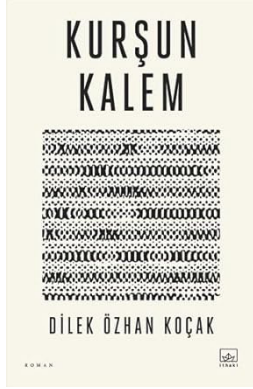
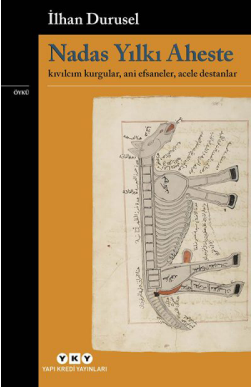
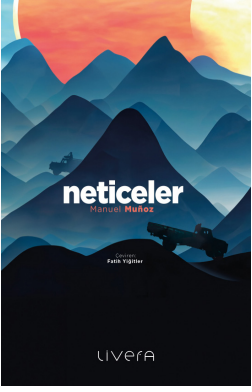
2016'dan beri gerçekleri yazmadığını alenen söyleyen tek yayın organı olan *Öykü Gazetesi*'nin ikinci sayısı yayında.

Yeni dönemde *veveya.net*'in yayıncılığını üstlendiği *Öykü Gazetesi*, PDF formatta ücretsiz indirilebilecek ve/veya web tarayıcısı üzerinden okunabilecek.

Öykü Gazetesi'nin ikinci sayısında; Kâmil Erdem, Serhat Tokmak, Ahmet Karadağ, Berfin Yıldız, Anıl Çetinel Örselli, Bahar Uysal Karakuş, Dawid Aram, Serap Karakuş Besi, Yıldız Çakar, Mehmet Cebe, Büşra Altuntaş, Mustafa Orman öyküleri var.

veveya● KİTAP

İki haftalık kitap yayını
20 Kasım 2023, Sayı: 7

Duyguların Ağırlığı Var mıdır?

D. Yavuz Arkın

(Manuel Muñoz

Neticeler)

Sayfa 3

Beyaz Kale'de Doğu-Batı ilişkisi

Nagihan Korkutata

(Orhan Pamuk

Beyaz Kale)

Sayfa 6

Nadas Yılkı Aheste

üzerine İlhan Durusel'le Söyleşi

Arzu Anlar Saraç

Sayfa 11

**Doğaya İnsana ve
Hayata Dair Öyküler**

Yunus Çinçin

(Semrin Şahin

Küller)

Sayfa 18

Zor Hudutlarda:

Kurşun Kalem

Kahraman Çayırılı

(Dilek Özhan Koçak

Kurşun Kalem)

Sayfa 21

İLETİŞİM

veveyanet@gmail.com

VEVEYA.NET

twitter.com/veveyanet

instagram.com/veveyanet

Neticeler
Manuel Muñoz
Çevirmen: Fatih Yiğitler
Livera Yayınevi
Öykü / 208 sayfa

veveya
KİTAP /4

D. Yavuz
Arkın

Duyguların Ağırlığı Var mıdır?

Başlıktaki sorunun cevabını, Manuel Muñoz Livera Yayınevi'nden çıkan *Neticeler* kitabındaki öyküler ile veriyor. Kitapta, buram buram göçmen hikayeleri okurken, arka planda duyguların göçünü izliyoruz; o kadar hafif bir o kadar da ağır.

Çiftçilik yapan bir aileden gelen Muñoz'un anlattığı göçmen hikayeleri kendi hayatına hiç de yabancı değil. Kitapta bulunan on öykü, yeni anne olmuş kadınlardan gey erkeklere, göçmen ailelerden hayatını çiftçilikle geçiren göçmen ailelere kadar çeşitlilik gösteriyor. Yazar bugüne kadar üç kez O'Henry Öykü Ödülü'nü kazanmış. *Neticeler* kitabı ile de 2023 yılında Joyce Carol Oates ödülüne layık görüldü.

Yazarın *Neticeler*'deki öyküleri, günümüz edebiyatına özgü bir şekilde belirsizlikle bitiyor, karakterler umut ile umutsuzluk arasında bir yerde kalıyor. Bazı okuyucular için her ne kadar kötü bir haber olsa da, bir anlamda sonsuz olasılıklarla alan açarak okuma sürecini daha doyurucu hale getiriyor. Öykülerine aldığı konular da yazarı buna mecbur hale getiriyor. Klasik anlamda karşımızda duran göç-men-lik sorunu bu öykülerde ilişkiler üzerinden yaşanıyor. Bu sayede soruna (kavram olarak da bakabiliriz) dıştan acıma veya nefret dolu bir bakıştan ziyade içten ve empati dolu bir bakış açısına yöneltiyor bizi.

Hayatların uçup gitmesi...

- Herkes Yapabilir

Açılışı Delfina ile yapıyor yazar; kayıplar yaşamış bir kadın, sahip olduğu bir kızı bir arabası ve büyük hayalleri var. Bu dünyada sahip olduğu hayaller onu çok farklı bir noktaya sürüklüyor.

Hiç bilmedikleri bir ülkede yaşayan insanlar gibi birbirlerine sokuyluyorlar; hayat onlar için o kadar soğuk ki ısınmak için başka çareleri yok gibi. Ne kadar yaklaşılar da bir süre sonra aralarındaki mesafe o kadar açılıyor ki sahip oldukları birçok duyguyu kaybediyorlar, kayıp üstüne kayıpla...

Dümdüz ileri bakmak...

- Tüm ABD'nin En Güzel Kızı

"Geri dönüş hikayelerinde hiçbir zaman yeni bir şey yoktur..."

Griselda ile geri dönüş yolculuklarının kraliçesi ile baş başayız; otobüs terminalinde başlayan yolculuğu döngüsel bir geri dönüş hikayesi barındırıyor. Farklı bir ülkeye ve kültüre yaptıkları yolculuk onlar için bir Amerikan dizisine dönüşüyor. Yurtlarında baş rollerde ama sınırı geçtikleri anda yardımcı rollere çoktan razılar.

Hep ileri bakmak zorundalar; umut ilerde bir yerlerde onları bekliyor. Tutundukları bir tek bu kalmış hayatlarında, yeri geliyor bunu market poşetinin içinde taşıyorlar. Ucuz ve her yerde bulunan bir nesne belki ama onlar için özgürlük

heykeli kadar kıymetli, tek bir farkla hayat onlar için bir meşale kadar adil değil.

Bir şey söylememek zor...

- Presumido

Bedensel uzaklık yaşayan kadın öykülerinden sonra zihinsel uzaklık yaşayan, birbirine aşık iki erkek Juan ve Darly'nin öyküsü ile devam ediyor yazar. Duygularını okurla doyusya paylaşan Juan nedense bunu Darly'den esirgiyor. Aralarındaki gelişen diyalog o kadar az ki bunu beden diliyle yapmaya çalışan bir erkek var karşımızda.

Söyleyecek o kadar söz olmasına rağmen iletişim; bakışmalar, mimikler ve tavırlar arasında gidip geliyor. Öyküye giren kadın karakterle kendini hissettirmeye başlayan sınıfsal farklılık da buna sebep olmakta. Değişen mekân değişen arkadaşlar ve sonuç olarak değişen ilişkiler. Söylemenin de söylememenin de zor olduğu bir ilişki...

Daha soğuk ve taşlı katman...

- Susto

Toprağın altında yaşayanların üstünde yaşayanlardan daha değerli olduğunu gösteren bir öykü ile devam ediyoruz. Ölü ve yaşlı bir adam öykü boyunca takip ediyor bizi, hayaleti değil ama duygusu o kadar yoğun ki ölümün yaşam üzerindeki ağırlığı üzerimizde hissediliyor.

Ölümün komedi, yaşamın ise trajedi olduğu bir tiyatro sahnesi sunuyor Muñoz bize, küçük toplulukların kabile anlayışını ters yüz eden bir havası da var. Öyle ki öykünün sonu fantastik bir tını ile veda ediyor. Daha soğuk ve daha derin bir katmanla...

"Kafası karışıyor işte!"

- Sebebi Şu ki

Kafası karışık genç kızlardan biri

olan Nela'nın öyküsü var sırada; genç yaşta anne olanların dünyasında buluyor kendini, onun sınırı ülkeler arasındaki sınırdan daha keskin. Evi ile sokak arasındaki bir çizgi bu, aşması zor ama imkânsız değil.

Göç olgusunda fark edilmese de daha çok çocuklar ve genç yaştaki insanlar duygusal olarak etkileniyor. Yazar bu öyküsünde sınırları yaratmanın ve aşmanın üzerinde duruyor. Nela o kadar kişiliğe bürünüyor ki kendisi bile farkında değil; kimi zaman sınır polisi kimin zaman mülteci kimi zaman da sınırları kazan bir politikacı.

"Hiçbir şet vaat edilmemiştir."

- Neticeler

Hayatımız hep üçgenlerle çevrili; bu da seçimlerimiz konusunda kafamızı karıştırıyor. Mark ve Teddy de karşılıklarına çıkan seçeneklerle ne yapacaklarını bilmeden yollarına devam ediyorlar. Üçgenin bir diğer ucunda Mark'ın annesi yer almakta,

öyküde kısa bir süre görünmesine rağmen hakimiyet onda.

Hiçbirinin birbirine verdiği biz söz yok ama bir adım sonrası onlar için o kadar belirsiz ki, her filmin sonu gibi onların başrolde olduğu filmlerin sonunda da herkes birbirini terk ediyor.

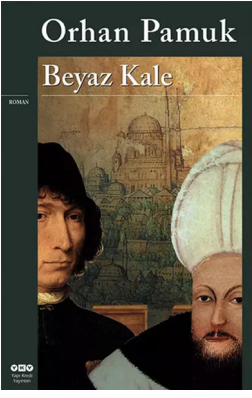
İleri geri ileri geri...

- Compromiso

Zaman bazıları için geçmez, hangi noktada hayata merhaba dedilerse yıllar geçse de o noktadan bir adım öteye bile gidemezler. Mauricio da onlardan biri; ailesiyle dışardan iletişim kurmak zorunda. Öykünün ismi gibi sadakat, bağlanma ve adanma kavramları arasında gidip geliyor, çocukları aracılığıyla yaşamdan kopmamaya çalışıyor. Ama ileri geri ileri geri...

Çevirmen Fatih Yiğitler yazarın kitaba hâkim olan duyguların ağırlığına katkıda bulunuyor, belki de çevirinin gücü burada yatıyor. Yazarın duru ve akıcı sözcüklerinin de bunda katkısı büyük olduğunu düşünüyorum. Çevirmen ve yazarın çok güzel bir düet yaptığı hissediliyor. Manuel Muñoz'un dile hakimiyeti duygulara da siniyor, basit ve sert ifadeler kullanıyor, oldukça dengeli bir dil dünyası oluşuyor okurun gözünde.

Bu öykü belki de kitabın kalbi; diğer öykülerin hepsinin bir özeti. Yazar kitaba ismini boşuna vermemiş, işin özü en sonunda *Neticeler*'e bağlanıyor, ondan kaçış yok. Kitap boyunca karakterler tökezliyor, yazar onlara acımıyor ve acınacak durumda da bırakmıyor. Hep bir sis perdesi var mekanların üzerinde, bu da bir yerden bir yere gitmeyi zorlaştırıyor. Amerikalıların dediği gibi: "No way!"

Beyaz Kale
Orhan Pamuk
YKY
Roman / 152 sayfa

veveya
KİTAP /7

Nagihan
Korkutata

Beyaz Kale'de Doğu-Batı İlişkisi

David Harvey'in "Kültürel Değişimin Kökenleri"nde Max Weber post-modernliğin durumu için; "Bilgi ağacının meyvesini tatmış olan bir çağın kaderi (...) hayat ve evren konusundaki genel görüşlerin asla artan ampirik bilginin ürünü olamayacağını ve bizi en büyük heyecanla harekete geçiren

en yüksek ideallerin, ancak, bizimkiler bizce ne kadar kutsal olsa başkaları için o kadar kutsal olan başka ideallerle mücadele içinde biçimleneceğini kabul etmek zorunda kalmasıdır;" (Harvey, (2010). der. Aslında dikkatlice bakarsanız Fransız eleştirmeni Barthes'ın bu pasaj üzerindeki etkisinin öyle az

buz sayılamayacağını net bir biçimde görürsünüz. İlk adımda Roland Barthes'ın *Ecriture Degre Zero*'sundan fazlaca olumlu referansla karşılaşsınız. "Le Corbusier'nin modernist mimari üslubu (Resim 1.1) Raban'ın çizdiği çerçevede bir günah keçisi haline geldiği ölçüde, kitap, modernist hareketin büyük

kahramanlarından biri ile kısa süre içinde postmodernizmin ana figürlerinden biri haline gelecek olan Barthes gibi biri arasında keskin bir gerilimin yaşandığı bir momenti kayıtlara geçirmiş olur. O momentte yazılmış olan Yumuşak Kent, modernizm karşıtı bir tartışma olarak değil, postmodernist anın artık gelmiş olduğu yolundaki yaşamsal görüşü ortaya koyan öngörü sahibi bir metin olarak okunmalıdır. Raban'ın uyarıcı betimlemelerini son zamanlarda Cindy Sherman'ın bir fotoğraf sergisini (Resim 1.2) ziyaret ederken yeniden hatırladım. Görünüşte fotoğraflar çeşitli mesleklerden farklı kadınları gösteriyordu. İnsan ancak bir süre sonra, büyük bir şaşkınlıkla, bunların aynı kadının farklı kılık-lıklarda çekilmiş fotoğrafları olduğunu fark ediyordu” (Harvey, (2010). Beyaz Kale romanı tam da bu noktada çarpıcı bir benzerlik taşır. Romanda Türk bir ilim hocaları, Venedikli bir kölenin farklı kılık-lıklarda çekilmiş fotoğrafları gibidir. Orhan Pamuk *Saf ve Düşünceli Romancı*'da, karakterlere özellik bulmakta zorlanırken onları birbirine yaklaştırdığını fark ettiğini itiraf ederek bu benzerliği o da sevmiş; sürpriz bir şekilde romanını sürdürmeye devam etmiştir. (Pamuk, Orhan (2011) *Saf ve Düşünceli Romancı*, İstanbul: İletişim Yayınları, Baskı; 1, s.47).

Cindy Sherman'ın fotoğraf sergisinde farklı açılardan fotoğrafları çekilen kadının aslında sanatçının kendisi olduğu bilgisine ancak katalogdan ulaşabiliyordunuz. Tüm bunlarda Raban'ın, insan kimliğinin görünüşler ve yüzeylerin yoğrulabilirliğine yaslandığı esnekliğin ısrarındaki paralellik oldukça çarpıcıdır. Sanatçının kendi ekseninde dönen bir kadraj temelinde kendini konu haline getirmesi son derece dikkat çekicidir. Orhan Pamuk da insan kimliğini görünüşler ve yüzeylerin yoğrulabilirliğine yaslanan bir esneklikten üretebilmiştir. Bu noktada iki farklı ve benzer görünüşün, farklı kimliklerinden yoğrulan hamurlarla sentezlenmesi hikâyenin kalbidir.

Peki bugün hakkında bu denli konuşulan bu postmodernizm nedir? “Cindy Sherman, postmodern harekette en önemli kişiliklerden biri olarak kabul edilir. Hayat, 1970'li yılların başından bu yana, postmodern bir kültür içinde, postmodern bir çağda yaşadığımız söylemenin anlamlı kabul edilebileceği kadar değişmiş midir? Yoksa artık alıştığımız gibi, aydın kültüründe yeniden bir trend değişikliği mi belirtmiştir? Akademik moda, sıradan vatandaşların günlük hayatında en küçük bir kıvılcığa yaratmaksızın, en ufak bir yankı bulmayan biçimde mi değişmiştir? Raban'ın kitabı, olan bitenin Paris'ten ithal edilen en yeni geçici hevesten ya da New York sanat piyasasındaki en yeni gösterişten öteye geçen bir şey olduğunu ima ediyor. Üstelik bu yenilik, Jencks'in (1984) kaydettiği mimari üsluptaki değişimle de sınırlı değil. (Yine de unutmamak gerekir ki, mimari biçimlerin üretimi söz konusu olduğunda, aydın kültürünün ilgi odağını günlük yaşama yaklaştırmaya potansiyeli taşıyan bir alana giriyoruz.) Yaklaşık 1970'ten bu yana gerçekten de kentsel yaşamın özelliklerinde temel bazı değişiklikler belirmiştir. Tabii bu değişikliklerin “postmodern” etiketini hak edip etmediği ayrı bir sorun. Bu sorunun cevabı elbette epeyce dolaysız bir biçimde bu etiketten ne anladığımıza bağlı olacaktır” (Harvey, David, (2010) *Postmodernliğin Durumu*, İstanbul: Metis Yayınları, Baskı; 5, s.18-19).

Demek ki bu Postmodernizm, modernizm sonrası/ötesidir. Modernizme karşı doğmuş, modernizme karşı alternatif ürünler ortaya koymaya çalışmıştır. Bu düşünce akımı, insanı merkeze alarak sanata hakim olan modernliği ve modernliğin ilkeleriyle ortaya konan sanat eserlerini eleştirmiştir. “Virginia Woolf, James Joyce, Cabrera, Infante gibi yazarların öncülüğünde dünya edebiyatlarına yayılan, taraftar bulan bu yeni sanat anlayışının özellikleri şu şekilde özetlenebilir: Belirsizlik, ayrıntıya önem vermek, realite dışına koymak, tasarıdan uzak durmak,

alegori ve ironiye yer vermek, deforme etmek/ şekilsizleştirmek, yeni türlerin peşinde olmak...” (Karataş, Turan, (2001) *Postmodernizm'in Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*'ndeki Anlamı, İstanbul: Perşembe Kitapları).

“Beyaz Kale”de Postmodernizm

Orhan Pamuk'un ilk postmodern anlatısı *Beyaz Kale*. Bu eserinde Doğu ve Batı'nın birbiriyle benzer ve farklı yüzlerini karşılaştırarak kişiler üzerinden medeniyetlerin yerlerini değiştirip romana yeni bir form kazandırmıştır. Bu formu “köle-efendi” çerçevesinde birleştirmiştir. Alegorik-sembolik bir romandır. Bir gelişim ve değişim anlatısı olan bu eseri, postmodern anlatı olmaya götüren ilk ve esas unsur üstkurmacadır. “Üstkurmaca, kurmacanın örtülü veya açıkça bozulup (mesela figürlerin olay alanını terk edip anlatı çerçevesinde ortaya çıkararak anlatıcıya ya da yazara hitap edilmesiyle veya anlatıcının hikâyeyi nasıl kurguladığını anlatmasıyla) başka bir kurmacaya yer vermesiyle oluşan ‘kurmaca içinde kurmaca’dır.” (Aytaç 2003: 373) Örneğin yazarın “Kitabımın sonuna geldim artık. Belki de akıllı okuyucularım aslında hikâyemin çoktan bittiğine karar vererek onu ellerinden atmışlardır bile” (s. 163). ifadesinin anlatıcıyı etkin hale getirmesi sebebiyle “üstkurmaca” olarak nitelendirilebilir. Ayrıca romandaki özne sürekli olarak yer değiştirir. Özellikle İtalyan okurun Hoca'ya (Batılı) geldiği yerde onun eserini okurken aynı şekilde tahayyül edilen bahçeyle karşılaştığını görmemiz de en açık örneklerindedir. “Bir masanın üstündeki sedif kakmalı tepsinin içinde şeftaliler ve kirazlar duruyordu, masanın arkasında hasırdan örülmüş bir sedir vardı, üzerinde pencerenin yeşil çerçevesiyle aynı renkte kuş tüyü yastıklar konmuştu; yetmişine merdiven dayamış ben orada oturuyordum; daha arkada kenarına bir serçenin konduğu kuyuyla zeytin ve kiraz ağaçlarını görüyordum. Onların arkasındaki ceviz

ağacının yüksekçe bir dalına uzun iplerle bağlanmış bir salıncak, belli belirsiz rüzgârda, hafif hafif kıpırdanıyordu” (Pamuk, 2013). İki karakter o anda birbirine karışır. Yani; “Sırtını daha çok fantastiğe dayamış Doppelgänger yazısıyla kıyaslandığında, Beyaz Kale’nin realite-romans eksenini daha çok geniş ve kapsamlı. Beyaz Kale, romansa realitenin eklemlendiği (edebî gerçekliğin en geniş tanımıyla) gerçekçi bir romandır” (Parla 1999: 88) (Türkiyat Araştırmaları Dergisi’nden). denilebilir.

Hoca ve Venedikli Kölenin fethetmek için birlikte gittiği kalenin adı Doppio’dur. “Çift” anlamına gelen bu beyaz kale, adeta Doğu ve Batı’nın eşit olduğu noktasındaki yumuşaklık, ikizlik arzusudur. Bu beyaz yapının karşısında Doğu ve Batı çift yaratılmış aynanın iki ayrı yüzü gibidir. Hem

farklı hem aynıdır. Bu çift, bir ibadet duvarına, bir hesaplaşma alanına gelmiş gibidir. Bu çarpışma alanında birbirleriyle yer değiştirirler. Efendi köle; köle efendi olur. İkisinin birbirinden kurtulamayacağı bir döngünün sözü konusu olması; Batı ve Doğu’nun komplike yapılarıyla ilgilidir. Doğu ve Batı çırılçıplak gövdeleriyle aynanın karşısında durmaktadır; -evet gerçek anlamda da çırılçıplaklardır- “Az sonra, çıkarılan bir elbisenin hıştırtısını duyarak korkuyla döndüm. Belden yukarı çıplaktı, aynanın karşısına geçmiş, üzerine lambanın ışığı vuran göğsünü ve karnımı dikkatle inceliyordu. “Allah’ım” dedi, “ne çıbamı bu?” Sustum. “Gelip baksana şuna.” Yerimden kıpırdıyamadım, bağırdı: “Gelsene diyorum!” Cezalandıracağı bir öğrencisi gibi korkuyla yaklaştım. Çıplak gövdesine bu

kadar yaklaşmamıştım hiç; hoşlanmıyordum bu yakınlıktan. Önce, ona bu yüzden yaklaşmadığıma inanmak istedim, ama çıbandan korktuğumu biliyordum. O da anladı. Oysa, anlamasın diye, başımı yaklaştırmış, bir hekim tavrıyla gözlerimi o şişkinliğe, kızarıklığa dikmiş, bir şeyler mırıldanıyordum. “Korkuyorsun değil mi?” dedi sonunda Hoca. Korkmadığımı kanıtlamak için başımı daha da yaklaştırmıştım. “Veba hıyarıcı diye korkuyorsun.” O kelimeyi duymazlıktan geldim, bir böceğin ısırdığını söyleyecektim, daha önceden beni de bir kere bir yerde ısran tuhaf bir böcek olmalıydı, ama adı aklıma hâlâ gelmiyordu yaratığın. “Dokunsana!” dedi Hoca... “sende yok mu çıbandan, emin misin, çıkarsana üstünü!” Üsteleyince, yıkanmaktan nefret eden çocuk gibi gömleğimi çıkardım. Oda sıcaktı,

pencere kapalıydı, ama bir yerden serin bir esinti geldi; bilmiyorum, belki de beni ürperten aynanın soğukluğu. Görüntümden utanmışım için bir adım attım, çerçevenin dışına çıktım. Bu sefer, aynada benim gövdeme başını yaklaştıran Hoca'nın yüzünü yandan görüyordum; benimkine benzediğini herkesin söylediği o kocaman kafa gövdeme doğru eğilmişti. Ruhumu zehirlemek için, diye düşündüm birden; oysa tam tersini yapıyorum, ben ona öğretiyorum diye yıllardır gurulanıyordum ben. Aklıma gelmesi bile gülünçtü ama, lambanın ışığında arsızlaşan o sakallı kafanın kanını emmek üzere olduğunu düşündüm bir an! Demek ki, çocukluğumda dinlediğim o korkulu hikâyeleri severmişim. Böyle düşünürken, parmaklarımı karnımda hissettim; kaçmak istiyordum, kafasına bir şey vurmak istiyordum. "Yok sende," dedi. Arkama geçip, koltuk altılarımı, boynumu, kulaklarımın arkasını da incelemişti. "Burada da yok, böcek seni ısırmamış." Elini omzuma koyarak yanıma geçti. . . parmaklarıyla enseme iki yanından sıkıştırdı, beni çekti. "Gel birlikte aynaya bakalım." Baktım ve lambanın çiğ ışığı altında, bir daha gördüm ne kadar çok benzeştığımızizi."

Suluklarının iç içe olduğu ürpertici bir hesaplaşma anı yaşanır. Çıban vasıtasıyla karakterlerini birbirleriyle daha yakından yüzleştirirler. Doğu ve Batı aynanın karşısında. Doğu ve Batı birbirinden korkuyor, birbirine benziyor, birbirinden uzak, birbirine yakın; biri efendiyken diğeri köle, biri diğerrinden, diğeri ondan: İkili bir döngü içinde. Aynanın içindeki benzer görüntülerin hesaplaşması üzerine olan bu kısım bana göre romanın merkezini oluşturuyor. Kimlik ve ayna karşı karşıya. Hatta iç içe.

Sinekli Bakkal romanında Doğu Batılılaşma, Batılılaşmanın gerekli olduğu fakat gelenekselliğin muhafaza edilerek taşınması gerektiği söz konusuydu. Burda ise Doğu ve Batı bir madalyonun iki yüzü gibidir. İkisi bir arada anlamlıdır. Batı'dan gelen karak-

ter, Doğu bunun farkında mıdır acaba diye düşünür. Neden birbirimize bu kadar benzediğimiz gerçeği yokmuş gibi davranıyor sorgulamasını yapar. Hocanın da bunu kabul ettiğini görürüz. Aynanın karşısında yüzleşirler. Zamanla iç içe geçmeye başlarlar. Birbirlerine son derece yaklaşırlar ve karakter bunu şöyle ifade eder; "Ben orda olmalıydım, çünkü ben Hoca'nın kendisiydim! Tıpkı, sık sık gördüğüm korkulu rüyalarda olduğu gibi, dışarıdan gördüğüm kendimden ayrı düşmüştüm; kendimi dışarıdan gözleyebildiğim için demek ki, bir başkasıydım; kimliğine büründüğüm bu başkasının kim olduğunu öğrenmek bile istemiyor, önümden beni tanımadan geçen kendime korkuyla bakarken, bir an önce katılmak istiyordum ona." Öyle de olur. Birbirleri olurlar. Birbirlerinin topraklarında kalırlar. Onları birbirine bağlayan "bilim-mistisizm" dir. Yer yer birbirlerini küçümser, üzer yer yer özlerler. Çekişmeli bir ilişki yaşarlar.

Romanın Evreni

Roman, Venedikli bir bilim insanının Türkler tarafından esir alınarak İstanbul'a getirilmesiyle başlar. Karşılaştığı ilk manzara şöyledir; "Zindan berbat bir yerdi, küçük izbe hücrelerinde yüzlerce esir pislik içinde çürüyordu. Yeni mesleğimi uygulamak için bol bol insan buldum orada, bazıları da iyileştirdim. Sırtı, bacakları ağrıyan gardiyanlar için reçeteler yazdım. Böylece beni gene ötekilerden ayırdılar; güneş ışığı alan iyi bir hücre verdiler. Ötekilerin halini görüp kendi durumuma şükretmeye çalışıyordum ki, bir sabah beni onlarla birlikte kaldırdılar; çalışmaya gideceğimi söylediler. Hekim olduğumu tiptan, bilimden anladığımı söyleyince güldüler bana: Paşa'nın bahçesinin duvarları yükseltiyormuş, adam lazım; Sabahları, güneş doğmadan zincirlere vuruluyor, şehir dışına çıkarılıyorduk. Bütün gün taş topladıktan sonra akşamları gene zincirlerle birbirimize bağlı zindanımıza dönerken İstanbul'un güzel şehir ol-

duğunu, ama insanın burada köle değil, efendi olması gerektiğini düşünürdüm," der. Bu esirin Paşa'nın ilgisini çekmesi, Paşa'nın da bu İtalyan köleye ikizi kadar benzeyen Hoca ile kendisini tanıtırması ve başta düğün için gösterişli bir havai fişek hazırlığı yapmaları ardından daha bilimsel çalışmalarda buluşmaları; İstanbul'da çıkan veba salgınına karşı güçlerini birleştirmeleri ve bertaraf etmeleri, bunun sonucunda Hoca'nın padişaha yaklaşması, İtalyan'ın gelgitleri, Hoca'nın yükselişi ve tasarlanan silahın ölüm doğuracağı ihtimaline karşı Hoca'nın Venedikli'nin; Venedikli'nin de Hoca'nın yerine geçip birbirlerinden uzaklaşmaları sırasıyla gerçekleşir. Birbirlerine bu kadar uzakken aynı zamanda İtalyan bir okur sayesinde birbirlerinin içine geçmiş olduklarını anladığımız karakterlerin realiteyi parçalattığı gözlemlenir. Geleneksel tahkiye etme yönteminden faydalanıp metinlerarasılıkla oluşturulmuş masalsi, realite-romans eksenlidir. Olay ağı tarihsel kaynaklardan ve tarihten beslenerek örülmüştür. Postmodernidir. Mekân akışkandır. Dünya edebiyatı Joyce'den, Kafka'dan, Faulkner'den, Camus'den alışık postmodernizme fakat Türk edebiyatı için sarsıcıdır. Postmodernizm; Avrupa'da 1970'lerde yaygınlık kazanmış olsa da 1990'lı yıllarda Türkiye'de yeni yeni popülerite kazanmaya başlamıştır. Postmodernizmde zaman kaygandır. Mimari, dans, tiyatro, resim ve müzik gibi alanlarda da kullanılmıştır. Mimari, diğer alanlarla karşılaştırıldığında modernizmden postmodernizme geçişin en önemli dalı haline gelmiştir. "Temelde postmodernizmin siyasal, sosyolojik, felsefi ve edebi görüşlerinin dışında da pek çok alanı ilgilendirdiği; modernin kapladığı ve kuşattığı nedensiz alan varsa o kadar da postmodern alan olduğunu söylemek postmodernizmi hem tanıma hem tanımlama yaklaşımlarımızı biraz daha kolaylaştırır" (Emre, İsmet, Postmodernizm ve Edebiyat: Anı Yayınevi, s.74-75). Derri-

da'nın yapısökümcü okuması, Ferdinand de Saussure'nin anlamın karar verilmezliği ve yapısalılığı, post-yapısalcı yaklaşıma evrilişleri; Barthes'ın "çoğul metin" kavramı, yazar-metin ilişkisine olan yaklaşım edebiyatımız için referanstır.

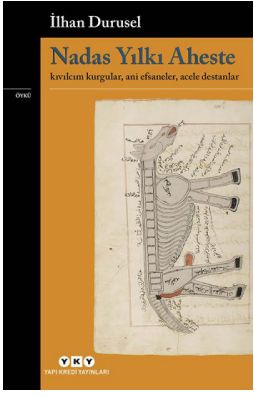
Sonuç

Orhan Pamuk *Beyaz Kale*'de geleneksel tahkiye unsurlarını kullanmıştır. Roman çoğulcu bakış açısıyla yazılır. "İki kahramanının gerçekçi, psikolojik yoğunluğu yüksek, Hegelci köle-efendi diyalektiğini çağrıştıran ilişkisini Doğu-Batı meselesi çerçevesinde veren alegorik bir hikâyedir," (Kılıç, 2000, s. 77). Pamuk, iki medeniyeti aynı potada eritmeye çalışmıştır. Eser, Türk edebiyatının ilk postmodern anlatısıdır. Eserde *Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi*'nden, Naima tarihinden,

Cervantes'ten yararlanılmıştır. Eserin klasik edebiyata bakan bir tarafı da vardır. Masallardan ise üslup yönünden istifade etmiştir. Pamuk, romanında Batı'nın pozitivismi Doğu'nun mistik ruhuyla birleştirir. Bu birleşim iki eş karakter vasıtasıyla gerçekleşir. Romanda Doğu ve Batı belirli bir kimlik olarak değil; birbirlerine akan kimlikler olarak yer alır. Hoca'nın sürekli sorduğu "Niye benim ben" sorusu buna örnek olarak gösterilebilir. Bu sorgu, ötekini arama şeklidir.

Doğu ve Batı, farklı toprakların büyüttüğü ikizler olarak karşımıza çıkar. Pamuk, *Sonsöz*'de *Beyaz Kale* üzerine konuşur. Romancıların tarzlarından bahseder. *Beyaz Kale*'nin nasıl oluştuğunu, izlediği seyri anlatır. 'Tarihi' konulardan çekindiği, tedirgin olduğu, bunun üzerine eleştiriler aldığı bir dönemde neden tarihi romanlar

üzerine yazdığı ısrarını açıklar. Günün önemli sorunlarından kaçmak için yazdığına dair gelen eleştiriyi potasında eriterek; astronomiye, bilime yönelir. Farklı renkleri bir araya getirerek birleştirmeyi dener. Hayal gücünün tembelliğinin de romana yeni bir boyut kazandırdığını itiraf eder. Son olarak şunu belirtiyim, *Beyaz Kale*'nin elyazmasını kimin yazdığını Orhan Pamuk dahi bilmiyordur. Yazar kendi realitesini de kendi zihnine parçalatır. Yazarın tercihi bu yöndedir. Yazar roman hakkında; "Hayatı ciddiye almayı, gençliğimde romanları ciddiye alarak öğrendim. Edebi romanlar bize hayatı ciddiye almayı, her şeyin elimizde olduğunu, kişisel kararlarımızın hayatımızı şekillendirdiğini göstererek öğretir. Kişisel kararın ve seçimin az olduğu kapalı, yarı kapalı geleneksel toplumlarda, roman sanatı zaten çok az gelişir. Gelişirse edebi anlatıları, alışılmadık bir şekilde, insanın kişisel özellikleri, duyguları ve seçimleri üzerine kurmaya özen göstererek, hayatlarımızı yeniden düşünmeye çağırır bizi. Geleneksel anlatıları bırakıp romanları okumaya başlayınca, Allah'ın, padişahların, paşaların, orduların, devletin gücü ve kararı yanında, bizim kendi alemimizin ve seçimimizin de önemli olabileceğini ve daha çarpıcısı, kendi duygu ve düşüncelerimizi daha ilginç bulabileceğimizi hissetmeye başlarız. Gençliğimde hiç durmadan roman okurken, özgürlükle kendine güven arasındaki bu duyguyu sarsıcı bir şekilde yaşadım." (Pamuk, Orhan (2011) *Saf ve Düşünceli Romancı*, İstanbul: İletişim Yayınları, Baskı; 1, s.47). diyerek düşüncelerini okurla paylaşır.

Nadas Yılkı Aheste
İlhan Durusel
YKY
Öykü / 152 sayfa

veveya
KİTAP/12

Arzu Anlar
Saraç

Benim için Gramerci hayatın her alanına yayılan bizi sürekli sırtımızdan, ensemizden gözetleyip iyi ve doğru yapmaya yönelten bir “ahlak zabıtası” gibi.

İlhan Durusel’le Söyleşi

İlhan Durusel söz oyunları, kendine has anlatım biçimi, zaman mekân büken kurguları, şaşırtıcı metaforları ve ince ince işlenmiş özenli diliyle kendi kurgu ve dil evrenini oluşturmuş çağımızın özgün kalemelerinden biri. 2023 yılında yayınlanan *Nadas Yılkı Aheste* öykü derlemesiyle okuyucuyu gelenekselin dışında bir öyküleme biçimiyle baş başa bırakıyor. Kitabı kapattığınızda tuhaf ve büyümlü bir etkinin altına girdiğinizi hissediyorsunuz. Kendi deyimiyle “kıvılcım kurgular, ani efsaneler, acele destanlar” dan oluşan *Nadas Yılkı Aheste* hakkında İlhan Durusel ile söyleştik.

Foto: Francesca Albarelli-Citak

Arzu Anlar Saraç: İlhan Bey, ilk olarak yeni kitabınızın okurunu bulmasını ve yolunun açık olmasını dilerim. *Nadas Yılkı Aheste* özgün biçiminizle sırtını şiire yaslanmış bir derleme. Yazmaya şiirle başladığımızı biliyorum. Şairliğinizin öykülerinizin dilini de şekillendirdiğini söyleyebilir miyiz? Yeri gelmişken öykü yazma yolculuğunuzun nasıl başladığını da dinlemek isteriz.

İlhan Durusel: Kelimeleri yanyana getirirken onlarda bir ahenk görmemek saklı müziği hissetmemek pek mümkün değil gibi geliyor bana. Bu yüzden şiire yaslanmayan bir edebiyatın, herhangi bir yazı, metin macerasının olması mümkün değil. Başkası başka türlü cevap verebilir böyle bir şeye, bunu çok daha farklı bir şekilde

izah edebilir belki. Şiir yazarken bile şiiri düşünüp, şiir hissedip kelimelerin birbiriyle ahengini bulabilmek adına böyle bir şey yapıyorum. Böyle şeyler bazen rastlantıyla oluyor ama kendiliğinden olmuyor. Ben bir şey yazdığım zaman benim için yazdığım şeyin mesajı içeriği tabii ki önemlidir ama bunun kulağa nasıl geldiği, bunun yüksek sesle okunduğunda nasıl bir duygu atmosferi oluşturduğu benim için çok önemli. Bir kürsüde, bir mitingde, bir protesto eyleminde yüksek sesle okunan şeyler değil yazdığınız ama biri eline alıp okumaya kalktığında etraftakileri sessizliğe gömbilecek bir şey olması gerekiyor bence. Ve hemen bir reaksiyon yaratması gerekiyor. Yani ben yazdıklarımın başkalarını yazmaya teşvik etme gay-

reti gösteriyorum. Benim öykü yazma yolculuğum da buna benzer bir şekilde başladı. Çok sevdiğim şiirleri okurken çok sevdiğim şiirlerin benim hayalimde oluşturduğu imgeleri masal kıvamında anlatmak derdiyle başladı. 1990ların başında, Tayyar Tırpan'ın editörlüğünü yaptığı İzmir Sanat Günlüğü'ne Ethem Nejat Sandukçu imzalı İzmir hikâyeleri bu yoldaki ilk denemelerimizdir.

A. A. S.: “Gramerci öldü. Dilimiz su topluyor, büyüyor, çürüyor ağzımızda. Şimdi küçük dille yazmak lazım.” derken kastettiğiniz tam olarak nedir?

İ. D.: Çocukluğumdan beri hep birilerinin söylediklerini yapma mecburiyeti, birilerinin yapma dediklerini

yapmamayı unutmamak gibi şeylerde geçti hayatım. Çocukluğumuzdan beri televizyondan radyodan otobüste sınıfta yolda fabrikada her yerde bize bir şeylerin nasıl yapılacağını söyleyen, bir şeylerin nasıl yapılması gerektiğini kafamıza vura vura anlatan birileri oldu. Gramerci bir anlamda bunu temsil ediyor. Gramer bize nasıl konuşacağımızı, nasıl yazacağımızı, hangi kelimeleri nasıl telaffuz etmemiz, yazmamız gerektiğini söyleyen biri. Ama aslında aslında bir hayalet gibi dolaşüyor Avrupa'nın üstünde dolaşan Marx-Engels'in dediği hayalet gibi. Ama o hayalet ki bizi güzel ve doğru yazmaya kompozisyon kurallarına uygun düşünmeye davet ediyor. Doğru düşünmesini bilmeyenlerin kendilerini iyi ve doğru anlatamadıklarını biliyoruz.

Bunun yanında yeni olana ilgimize, yeniye olan iştahımızın kabarıp şahlanmasına da izin vermeyen bir şey bu. Eski alışkanlıkları, "çatuk kaşlı gramer" kurallarını sürekli hatırlatarak özgürlüklerimizin kısıtlanmasına yol açıyor bu sofu ve muhafazakar tutum: katı dilbilgisi kuralları. Bu de'leri da'ları ayrı yazmamayı öğrenmemek başka bir şey ama bir metne sadece dilbilgisi açısından yaklaşıp insanların yaptıkları işi, o işe verdikleri emeği görmemek ayrı bir şey.

Burada bir parantez açalım. Yıllar önce ben üniversitedeyken Fethi Naci yapmıştı bir kere. Sonrasında Hulki Aktunç bir denemede bulundu. Bunlara yol açan tabii ki Tahsin Yücel'in Orhan Pamuk'un *Kara Kitap*'i ile ilgili o meşhur yazısıydı. Bir grup türedi Türkiye'de ya da bizim edebiyatımızda diyelim bir grup türedi bu grup ellerine geçen her metni "hani nasıl yaparım da eleştirilecek, yere batırılacak, ipliğini pazara çıkartacak bir şey bulurum" diye "Türkçede öyle denmez" gibi şablonlarla kitap yazıları yazma akımını yarattı. Linç demeyelim buna belki ama linçe benzeyen zorbalık

gibi bir şey bu - İngilizcedeki bullying dedikleri zorbalık. Böylece sesler kısılmaya, hevesler kırılmaya, iştahlar kapatılmaya başlandı ki bizimki bu yanlışlığa bir gazeldir biraz da, buna bir tepkidir. Gramercinin ölümü, evet Gramercinin ölmesi gerekiyor artık. O kırmızı kalem de kavuk devredenler gibi başka birine geçirmek gerekiyor.

Yoksa öksüz kalırız.

Yoksa öksüz mü kaldık?

Benim için Gramerci hayatın her alanına yayılan bizi sürekli sırtımızdan, ensemizden gözetleyip iyi ve doğru yazmaya yönelten bir "ahlak zabıtası" gibi. Ama öyle bir zabıta ki sadece bir özdenetim olarak çalışıyor, yani tamamiyle kurmaca, tamamiyle hayal ürünü bir simge. İnsanın kendi kendisini iyi biri olmaya, tutarlı biri olmaya zorlaması gibi çünkü iyilik zorla oluyor, kötülük kolayca. Her yerde, her şeyde işin kolayına kaçanların sonuçta kötü şeyler yaptıkları, kötü işler ortaya koyduklarını gördüm, tanık oldum ben hayatım boyunca. Bu yüzden Gramerciyi bir çeşit kişisel yalvaç gibi görmem gerekiyor benim. O benim muhafızım. Elde kırmızı kalem gece gündüz dolaşan bir abdal. Gramerci tabii ki ölmez, "Gramerci öldü" demek doğru değil o yüzden. Ölümsüz değil ama. Çağımız çılgınca kötülüğe koşuyor çılgınlarla küçük dille değil çürük dille yazıyoruz artık.

Yine de, nadiren de olsa, bir keşiften doğan sevinci ve şaşkınlığı yaşadığımız anlarda

Gramerci yaşıyor olsaydı da ona "ilerleme" kelimesi aşağıdakilerde hangi anlamlarda kullanılmıştır? diye sorabilseydik diyoruz. Memletem ilerledi. Hastalığım ilerledi. Keşke.

A. A. S.: *Nadas Yıllık Aheste gazeller, destanlar ve semailerden oluşan, klasik öykü anlayışından ayrılmaya çalışan, türler arası deneysel bir derleme diyebilir miyiz?*

İ. D.: Türler arasında geçiş ya da türler arasındaki sınırların kalkması benim kendimi zorlayarak ya da bir hedef olarak yaptığım bir şey değil. Bir şey yazmaya başlıyorsunuz, konu, biçim, form, anlatım tarzı beni oraya doğru çekiyor. Hiç yazmadığım, sürekli işin esprisine kaçıp alay etmeye çalıştığım ya da mizahla başa çıktığım bir durum var: roman ya da roman yazmak. Roman bana kalırsa türler arasındaki en kolayı olmaya aday. Yani türlü türlü hatayı her keşmekeşi kaldırıyor. Müsamahakar. Yani üç sayfa laf salatası yapıp iki paragraf unutulmaz şeyler yazmak mümkün. Böyle romanlar var, görüyoruz. Bunların değerlendirmesini yapacak değilim ama her kelimesi tartılmış, her kelimesi hesaplanarak yapılmış, yazılmış romanlar da var, bunları da biliyoruz. Bunları okuduğumuz zaman türün kendisinde değil, bunu yazanlarda aranması gereken biri özellik iyi olması durumu. Roman da yazacağız tabii, hele ki Kasım ayında bir romana başlayıp bir romanın çatısını kurup gidebildiği yere kadar götürmek gibi gelenek var burada *-ama bastırmaya çalışacağız anlamına gelmiyor tabii ki bu! Benim için bunların hepsi kalem alıştırmaları -meşk.

Türler söz konusu olduğunda aklıma o çok sevdiğim şarkı gelir "Ben kalender meşrebim güzel çirkin aramam". Yani demeye çalıştığım benim için formların o kadar büyük bir önemi yok. Kalemime güvendiğim ve ruhuma yakınlığıyla beni ikizim kadar mutlu eden, saadete gark eden hikâyesidir tabii ki, ama şiirin gücü hayatın gücüne eşit neredeyse. İkincisinin dünyamı değiştirdiğini hatırlıyorum. Umarım bu bundan sonra da böyle devam edecektir vesselam.

Türler arasında bir sınıırım yok. Üslup nereye çekerse oraya giderim. Kafiye korkmam, heceyi bölerim, aruzu beceremem. *Nadas Yıllık Ahes-*

te'yi lafi gevelemeden doğrudan ama imbikten geçmesini sabırla bekledikten sonra bir meşrubat gibi sofraya getirmektir hayalim.

NaNoWriMo: <https://nanowrimo.org/national-novel-writing-month>

A. A. S.: “Babil Dili ve Edebiyatı, Giriş” ile açılıyor kitap. Şimdiyle belki de mitolojik denilebilecek bir geçmişin harmanlandığı, ağızımızda rüya tadı bırakan enfes bir öykü. İlerledik-

çe diğer öykü, gazel ve masallarda da aynı nostaljik ve kültürel öğelerin barındığını görüyoruz. Kendinize has paralel bir evren, zamanların kırılıp birleştiği bir mekan oluşturuyorsunuz. Bu oyunların sizin biçiminizi oluşturduğunu söyleyebilir miyiz?

İ. D.: Oyun değil ama belki de paralel bir evrende geçmiş şeyler olabilir o öyküyü bana yazdırın. Bir çok şeyi, hatırlamam gereken bir çok şeyi, beni çok mutlu edecek bir çok şeyi

unuttuysam da birkaç hatıra vardır hâlâ bugün gibi pırl pırl hafızamda. Onlar burnumun direğini sızlatır. Birincisi, ilkokul yıllarındaydı, babam beni Akhisar'a götürmüştü. Dedemlerin yaşadığı Akhisar'a niye gitmiştik, onu hatırlamıyorum, gidişimizi, oraya varışımızı, orada bir gece aynı odada beraber yatışımızı hatırlıyorum. Geriye dönüşümüzü, orada ne yaptığımızı hiç hatırlamıyorum. Beni babamın seviyesine, onun yol arkadaşı, yoldaşı olabilecek bir yere getiren şeydi ki bu, beni sanıyorum bir günde büyüttü. Bir günde ona yaklaştırdı. Ona olmayan hayranlığımı, duyamadığım saygıyı, sevgiyi doğurdu. Çok özel bir şeydi o. Dediğim gibi ayrıntılarını hatırlamıyorum. Onunla da hiç konuşmadık neden gittiğimizi. Yıllar sonra hep düşündüm belki de acaba öyle bir şey hiç olmadı mı diye. Yani biz üç kardeşiz, neden sadece beni götürmüş olsun, bilmiyorum bunu. Ondandır başka da kimse de söyleyemezdi, söyleyebilecek kimse de kalmadı.

Yine çocukluğumuzda bayramlarda (ille) Akhisar'a gidip gelirken trenle, otobüsle, o Sabahattin Ali'nin anlattığı yolculuklar gibi yolculuklarda, tavukların eşelendiği, asker kaçaklarının, askere gidenlerin, kelepçeli tutukluların, jandarmaların, inzibatların falan olduğu, tahta bavulların, yaşlı kadınların, çok çocuklu kadınların, yardıma ihtiyacı olan ihtiyarların olduğu otobüs, tren yolculukları vardı. İnsan manzaraları. Onlardan birinde, yani birkaç yıl böyle bir şey başımıza gelmişti, Akhisar'dan İzmir'e direk vesait olmayınca babam bizi genelde Manisa'ya götürürdü. Manisa'dan tekrar başka otobüse ya da trene binerdik. O bayram dönüşü keşmekeşlerinden birinde yolumuz Saruhanlı'ya düştü. İzmir-İstanbul yolunda onlarca defa sadece tabelasını gördüğüm yer, (Hacırahmanlı gibi) bir anda açılıverdi masallardaki Kaf Dağı gibi, Eldorado

gibi, Atlantis gibi bir yer oldu. Yani rüya gibi hatırlıyorum Saruhan beynin heykelini. Bir kahveye gidip oturduğumuzu (havuzluydu). O kahvede bitkin bir şekilde otobüs bekleyişimizi. Galiba dolmuşla Manisa'ya gidip mesela tekrar trene binmiştik İzmir'e gitmek için. İşte bu iki olayı hiç unuttum. Bir hayal ülkesinde gezinir gibi gidip geldiğimiz bir yer gibi göründü o kasaba. Bayramlarda neden İzmir'de kalmıyoruz diye içerlenirdik ama şimdi bakıyorum ki memleketi o perişan yolculuklarda, tozlu ve sofu kasabalarda tanıdım aslında. O yüzden o öykü çok özeldir benim için. Böyle bir masal, hayal ve hatıra arasında gidip gelen bir yerdedir. Evet, bunu paylaşmak istedim yazarak, yazarak tekrar yaşamak istedim herhalde. Görmediyseniz Saruhanlı da çok güzel bir kasabadır, gidin, görün. Ben 1975'ten beri görmedim. İşte ne diyelim, ailenizi, sizi destekleyenleri, sizi sevdiğiniz ve destekleri sürece sevin. Sevgiler gerekçesiz değil, hakedilmeleri, bedelleri ödenmesi gerekiyor. Bedelli sevgi. Bedelli sevgili gibi bir şey. Ben çocukluğumu bedelli yaptım.

Atlet-külot, fanila-don, tişört-pijama: Babamın röbdeşambri hiç olmadı.

A. A. S.: Şiir, deneme, öykü-anlatı gibi çeşitli yazınsal alanlarda eserleriniz var. Kendinizi en çok hangisine yakın görüyorsunuz?

İ. D.: Onu herhalde yazdığım kitaplara bakarak kolayca cevaplayabiliriz. Yazıp yayınlamadıklarımı da ben bilirim sadece ama! Tabii ki en yakın hissettiğimiz yer, kendimizi en yetkin duyduğumuz, yazımızı kendi doruğumuza ulaştırdığımız yer olarak şiiri görüyoruz. Şiirin düşiir, düzyazı şiire kayışına, bunun da öykücülüğünün temeli olduğunu söyleyebilirim kendi adıma. Deneme... deneme yazmak çok özel bir şey. Büyük bir zevk. Ben deneme yazarken biraz bilgiçlik

taslıyormuşum gibi bir üslup kendini dayatıyor bana. Bundan hoşlanmıyorum çoğunlukla ama bilmediğim bir konuda bir şey yazmak da bana hiç doğru bir tavır gibi görünmüyor. Yani bildiğim bir şeyi bilgiçlik taslayarak paylaşmak değil de onun hakkında bir iki laf ederek bir hasbihal oluşturmak, sohbet etmek benim amacım. Denemeyi o yüzden çok seviyorum. Deneme yazarı değilim ama denemeyicim. Bir çok şey bir mısra, bir kelime, şiirsel bir cümle olarak başlıyor ve macera öyle devam ediyor. Şimdilerde "düzgünlükler" üzerine çalışıyorum, Parşömen'de yayınladı çoğu, ikinci cildi birinciden önce bitti: *Sihir-Zehir-Pan-zehir - Hamgörüler: Çiğgörüşler*. Beyza Ertem'in yüreklendirmesiyle *aykırı se-yir* yaratacağını umuyoruz.

A. A. S.: Metinlerinizde türlerin birbirine bu kadar yakın olmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

İ. D.: Zaman zaman bu beni zor duruma sokuyor -bu soruya cevap vermek yani! Bir metni bir sınıfa sokmaya, tek bir türe dahil etmeye çalışmayı edebiyat fakülteleri tartışsın. Eleştirmenler, deneme yazarları kafa yorsun buna bence. Bazen dergi editörü arkadaşlara, mesela Ercan y Yılmaz, Murat Yalçın'a dergi için bir şey gönderdiğimde "bunu hangi sınıfa, hangi türe sokalım" diye soracaklarından ödüm kopuyor. Öyle olduğunda lafı kıvrıp işi mizaha vuruyorum. Orhan Pamuk, bir merkezden söz ediyor romanda. Bence bir de denge lazım: bir Hilmi Yavuz hüznü ve Fehmi Külyutmaz mizahı. *Yavaş Ateş* örneğin öyle bir metin oldu. Murat Yalçın editörlüğünü yapıyordu, metni birbirimize gönderip düzeltmeler yaparken o arada tür için karar vermemiz gerekti. Anlatının en uygun olduğunu düşündük o kitap için. Deneme de diyebilirdik belki, ya da düzyazı şiir. Ama anlatı demek daha doğru göründü. Denemenin de

kendi içinde bir disiplini var, kurguya ya da gerçek olmayan şeylere dayanması doğru değil gibi geliyor bana. Pek iyi dile getiremiyorum belki ama bana bir taraftan da özgürlük veriyor bu deneyler, denemeler toplamının oluşması. Bu deneysel metinler toplamını daha sonra bir kitap olarak görmeye başladığımda türü de belirginleşiyor. Ben çoğu kitabımı en başta nereye gideceğini bilmediğim notlardan, denemelerden kotardım. Yalnız, çok uzun yıllar üzerinde sadece şiir kitabı olarak çalıştığım Dil Tutulması vardı. Vedat Türkali ödülüne değer görüldü. Çok uzun yıllar, on yıllar önce bir şiir kitabı olarak başladı ve bir şiir kitabı olarak kaldı. Hatta adı da benim Türkiye'deki yıllarımdan kalmaydı: *Dil Tutulması*. 1990'ların başında, Türkiye'de konulmuş bir başlıkta yani 30 yaşından büyük bir kitabım var benim ama daha geçenlerde doğdu aslında!

A. A. S: Kurgu dünyanızı ve dilinizi en çok etkileyen yazarlar kimlerdir?

İ. D.: Çok zor bir soru bu. Kendimizi rahat hissedip cevap verebileceğimiz bir soru değil. Çok fazla haksızlık oluyor liste yapmak zorunda kalınca. Ama şunu söyleyeyim, ben elime geçen, elime geçirebildiğim yeni çıkan birçok kitabı, yeni yazar arkadaşları okumaya çalışan biriyim. Şiirlerde son dönemde en çok sevdiğim birkaç arkadaş, uzun yıllar okuduğum Edip Cansever, Cemal Süreya, Turgut Uyar, Enis Batur falan gibi şairlerin yanında da yer alır. Bu arkadaşların işleri nerelere kadar ulaşır orası onlara, hayatın gidişatına kalmış ama Miray Çakıroğlu'nun işlerini severim, Kutay Onaylı'nın, Nilgün Emre'nin, İsağag ve Ercan'ın, Kıbrıs'tan Fatoş ve Emel'in çalışmalarını da. Betül Tarıman, onun dili kullanımını ise benimkine kullanıma çok yakın görüyorum. Böyle bir çok kısa bir mesaj alışverişimiz de oldu. Bu beni çok sevindirdi. Yüzünü görmediğimiz, oturup bir çay

bile içmenin kısmet olmadığı insanlar bunların çoğu. İnkâr etmeyelim, sosyal medya aracılığıyla tanışma şansımız olmuş. Büyük bir fırsat, şans, büyük bir bereket bence. Asuman var, Asuman Susam. Yani saklı sular gibi, her daim hazır, gizli editör gibi her zaman hem yazdıklarından feyz alıyorum, hem de yazdıklarımı okuyup bana yaptığı önerilerle büyük katkıları oluyor. Melih Elhan da Asuman gibi üniversiteden arkadaşımıdır, onun haykuya yaklaştığı, mani kıvamına ulaştığı küçük, kısa şiirler var. Fotoğrafçılığı çok iyi bilen biri olduğu için enstantanelere benziyor. Nasıl oldu da kaçırdım ben bunu gibi bir duygu veriyor birkaç kez okuyunca. Yani genç arkadaşları okuyorum, genç arkadaşlardan yeni şeyler, yeni yeni türler, yeni formlar, duygular öğreniyorum, yeni duyarlılıklar ediniyorum. *Buz Kandilleri*'ni okudum Kadire Bozkurt'un. Gerçekten çok beğendim. Ödül de aldı zaten. Ama ödül aldığı için okumamıştım ben onu. Notostan çıkmış (bu yeterli bence) sözüne güvenilir insanlar tavsiye etmişler. Yaşanmışlık var öykülerde, ama bize "ben bunları bunları yaşadım" anlamında anlatılmış şeyler değil bunlar. Biz büyürken

bizi seyretmiş sanki! O yaşamışlığın içinde yer yer acemilikler de var tabii. Acıyı, ağrıyı damıtmış, şiirsellik kaygısına düşmeden anlatacağı hikâyeyi doğrudan anlatıyor ve o sadeliği ile çok başarılı bence. Onmayan bir yaramızı ovuşturuyor, olmayan bir boşluğu dolduruyor. Büyük bir kazanım bence. Romana kaptırmayız inşallah onu!

Aziz Gökdemir'in *İmparator'a Veda'sı* aziz bey hadisesi gibi. Lütfen geçilmesin.

Onur Çalı, kaplumbağa sabrı, karınca gayreti, eşekarısı inadı ve enerjisiyle gıpta ettiğim bir yazar. Öykülerindeki ince hüznün, uçarı mizah bir akşamüstü esintisi gibi.

Enerjisine, derinliğine, yeteneğine hayranlık duyduğum Efe Murad var. Onunla işler yapmak, projelere kafa yormak "harika"! –eğer ona ayak uydurabilirseniz, hızına yetişebilirsiniz.

Cem Akaş'ın zeka ürünü iyi edebiyatını seviyorum. Çok şey öğreniyoruz ondan. Bize eski akademi hocaları gibi bir konuyu nasıl ele alıp onu fiction haline getireceğinizi güzel gösteriyor. Biçim denemelerini, konu çeşitliliğini, anlatım deneyselliğini inclemeye değer buluyorum.

Her daim taze, yıllandıkça lezzetli Haydar Ergülen.

Dikkat ettim, hepsi alçakgönüllü, hoşgörülü insanlar bunlar. Bir fikir verir inşallah!

A. A. S: Uzun yıllardır yurt dışında yaşayan bir yazarımız olarak edebiyatımızın dünya edebiyatı içerisindeki durumu ve geleceği hakkında neler düşünüyorsunuz?

İ. D.: Amerikan edebiyatını iyi kötü takip edebiliyorum. Britanya edebiyatını biraz ama öbür ülkelerde olup biten hakkında bir fikir edinecek vaktim yok. İngilizce'ye çevrilenler, buradaki kitap dergilerinde bahsedilenlerin yanında Türkiye'deki yayınevlerinin çevirip bastıkları kitaplar benim de bulabildiğim, izleyebildiğim şeyler. Haruki Murakami, Dag Solstad, vs. bildiğim bu kadar. Yurtdışında yaşıyor olmak, hatta bir üniversite kütüphanesinde hayatı kitaplar arasında geçiriyor olmak da bir yetki vermiyor ülkenizin edebiyatının bir yere koyma, koordinatlarını belirleme konusunda. Türkçeye çevrilenleri görüyorum listelerde, okuyamıyorum. Türkçe yazan arkadaşların kitaplarını da görüyorum, elimden geldiğince takip ediyorum. Edebiyatımız iyi bir yerde diyor ama iyi bir yerde olmasının dünya standardındaki yeri ne? Sahadaki yeri ne? Bunu, bilemiyorum. Frankfurt Kitap Fuarı'nda mı bunun karşılığı? *New York Times*, *Financial Times*, *London Review Books*... gibi yerlerde çıkan yazılar mı? Bunu yetkili insanlara bırakayım -yetkili bayilere ya da.

Yayınevlerinin Türkçeye hemen çevrilen çıkan kitaplar var. Örneğin İskandinav edebiyatına karşı büyük bir ilgi var. Benim pek ilgilenemediğim bir edebiyat. Filmleri, dizileri falan pek iyi güzel de, şiir duyarlılığının suyun donma noktasına yakın olduğu bir diyarda, Ibsenleri, Hamsunları falan bir kenara koymuyoruz, ancak,

Türkçeye hemen anında çevrilmelerinde de bir alamet var demek ki. Benim bilmediğim, görmediğim, anlamadığım bir şey var. Kallavi ciltlerdeki Knausgaard'ın *Kavgam*'i, tırmak içinde "kavgam", yani Hitler'in başlığıyla "kavgam" gibi, bizim memleketinde neden o kadar büyük bir ilgiyle karşılandığını anlayamıyorum. Rekor satışlara ulaşmasını falan anlayamam ama bir sır gibi sakladığım arkadaşlar bir gün bir güzel anlatırlar diye umuyorum.

Türk edebiyatının dünya edebiyatındaki yeri güzel olumlu bir yer, onurlu bir yer, inşallah böyle devam eder, Orhan Pamuk'un Nobel Ödülünü kazanıp ülke edebiyatımızı "haritada bir yere" koymuş olmasının da bundaki payını unutmamak gerekiyor. Hiç kimsenin, hiçbir kurum ya da kuruluşun, devlet ya da tüzel kişiliğin yapamayacağı bir halkla ilişkiler, bir reklam kampanyası başarısıdır bu. Türk edebiyatının varlığının duyurulması, Netflix'teki Türk filmlerinin başarılarının bir kısmını ona bağlamak gerekiyor. Hakkını verelim yani. Kitaplarını en yenisinden en eskisine doğru tekrar okuyun, *Cevdet Bey ve Oğulları*'nın ne kadar iyi ve sağlam bir kitap olduğunu anlarsınız. Ben asıl Orhan Pamuk'un bizim bugünkü edebiyatımızın yeri hakkında ne düşündüğünü çok merak ediyorum. İnşallah bir gün nasip olur, ona da sorarsınız bunu.

İskandinav edebiyatı haberlerini mesela Netflix ve sadece Türkiye'deki yayınevlerinden takip ediyorum. *Duydumsa da zevk almadım İskandinav keplerinden...*

A. A. S.: Özgün dilini yaratabilmiş bir yazar olarak günümüz edebiyat dünyasında var olmaya çalışan genç öykücülere bir kaç tavsiye verir misiniz?

İ. D.: Ama tavsiye lafı geçti mi, ben mikrofonu kimseye bırakmam. Eski

bir öğretmen olarak elbette hemen tavsiyelerime başlayabilirim ve hatta bunları numaralandırır, maddeler halinde anlatabilirim, ve en başa da disiplini koyarım. İkincisi alçakgönüllülük. Üçüncüsü ilgi, yani ilgili olmak, ilgilenmek. Okumak, nerede, neyin çıktığından haberdar olmak gerekiyor. İnanın sizin yazmayı düşündüğünüz, çok büyük bir fikir olduğuna düşündüğünüz şeylerin çoğu bırakın yazılmıyacak, başkaları tarafından düşünülüp yazılmaya değer bulunmadığı için çöpe atılmış şeyler. İlgi bir de tabii hobi gibi bir şey, ruhu eğlendirmek gerekiyor. Benim hayatımda en sevdiğim şeylerden bir tanesi bilardodur. Bilardoda iyi, iyi bir bilardocu nasıl olunur, bunu keşke dünya bilardo ustalarına sorabilsek.

İyi bir bilardocu nasıl olunur? Alıştırma yapmadan, sürekli bir egzersiz hezeyanıyla dolaşmadan, geceleri zaffer ve mağlubiyet rüyaları görmeden olamazsınız. Çok iyi fikirleriniz olabilir, yani topun şöyle şuradan şuraya gitmesi gerekiyor, bunu matematik, geometri söylüyor diyebilirsiniz, ama bunu yapmak çok zordur, o kadar kolay bir şey değildir. Yıllarca oynayan insanla bilardoya yeni başlayan eline ıstakayı ilk kez alan insan arasında çok büyük bir fark vardır. Bilenle bilmeyen bir şeydir.

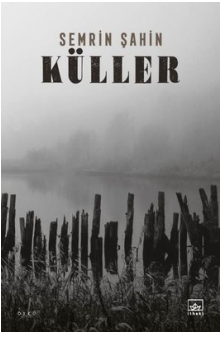
Bazı insanlar çok çabuk öğrenirler, onların motor skilleri çok gelişmiştir, beyin ve el koordinasyonları çok yüksektir. Birçok insanın bir yılda ulaşabileceği bir yetkinliğe bazı insanlar bir haftada ulaşabilir, o ayrı bir şeydir. Ama genel olarak çok egzersiz yapmadan, alıştırma yapmadan olmuyor, olamıyor bu iş. Görmek gerekiyor, denemek gerekiyor, deneyip yanılmış olmak gerekiyor, yav şu şöyle olabilir diye düşündüğünüz bir şeyi yapıp yapıp yapıp yapıp yapıp olmadığını görmeniz gerekiyor. Demek istediğim sürekli yazmak, sürekli alıştırma yapmak ge-

reliyor. Kimsenin artık mazeret falan ileriye sürmesi pek mümkün değil. Kalem kâğıt gibi şeyler eskisi gibi çok zor bulunan, aileden yalvar yakar parayla alınan şeyler falan değil artık. Birkaç şeyden kısıldığında kitaba, dergiye para ayırmak deftere, kaleme para ayırmak imkansız değil. Çoğumuzun artık iyi kötü bir cep telefonu var, da demek istemiyorum yoktur, olmayabilir, yoktur da, ama varmış gibi farz edelim, cep telefonunun günlük hayata girdiği bir dünyada bir şairin 24 saat içinde yazma olanağı ise bundan 30 yıl önceye göre 200 kere daha fazladır. Biz yolda yürürken aklımıza gelen bir şeyi aman eve varana kadar unutmayayım diye kafamızda tekrar ede ede bir saklaban gibi varırdık eve, hemen bir odaya falan koşar, not almaya çalışırdık. Şu anda aklınıza gelen bir şeyi sınipta, derste, kahvede, otobüste, yolda, fabrikada, markette, arkadaşınızın yanında, sevişirken, uyanırken, yatağa girerken, yataktan kalkarken not alma şansınız var. Böyle bir olanak daha önce dünyada başka bir kuşağa verilmedi. Buna rağmen hâlâ başyapıtlar üretilmiyorsa, bu biraz tembellikten ileriye geliyor. Ve yeterince alıştırma yapmış olmamaktan kaynaklanıyor, bir de defter tutmamaktan. Aşk olmadan meşk olmuyor ama meşk de aşkın gelişini sağlıyor... Öyleyse tavsiye: Defteri olmayanların kitabı olması çok zor.

Başka tavsiye? Öykü dergileri okumak. Öykü yazarların binde birinin aboneliğiyle yaşayabilecek *Trendeki Yabancı, Parşömen, Notos, Öykü Gazetesi, Hikâyecisi, Ecinniler...* gibi yayınları yayınlamak. Bu gerçeği göz ardı ederek dünya edebiyatındaki yerimizi sabahlara kadar tartışabiliriz. Nafile...

Soruları itinayla hazırlayıp cevapları sabırla beklediğin için teşekkürler...

A. A. S.: Samimi sohbetiniz için asıl biz teşekkür ederiz.

Küller
Semrin Şahin
İthaki Yayınları
Öykü / 112 sayfa

veveya
KİTAP/19

Yunus
Çiçin

Doğaya İnsana ve Hayata Dair Öyküler

Semrin Şahin'in *Küller* adlı öykü kitabını açınca, James Joyce' un, "Tarih uyanmaya çalıştığım bir kâbus" sözü karşılıyor beni. Semrin Şahin, kitabındaki on yedi öyküde, insanın, doğanın, dünyanın, bir parçası olduğumuz evrenin çiğ-

liklerini, incelikle ve edebiyatın, kurmacanın sonsuz olanaklarıyla duyuruyor bizlere. James Joyce' un uyanmaya çalıştığı tarih kâbusundan, bizleri de uyandırmaya çalışıyor yazdıklarıyla.

Semrin Şahin, öykülerinin çoğunda, mekân olarak doğayı seçiyor. Pek çok bitkiyi ve hayvanı öykülerine dahil ediyor Şahin. Öykülerinde geçen pek çok bitki ve hayvan ismi, kitaptaki öykülerin genelinde mekânın doğa olma-

sı, yazarın doğa sevgisini, doğayla olan ilişkisinin derinliğini gözler önüne seriyor. İnsanın doğadaki yeri, doğayla bağının azalması ve doğadan kopuşu oldukça özgün, etkileyici kurgularla anlatılıyor öykülerde. “Bahçe” adlı öyküde, bunca doğa katliamına ve betonlaşmaya karşın, kendi oluşturduğu bir serada, endemik bitkilere klasik müzik dinletip kitap okuyan bir öykü kahramanıyla karşılaşıyoruz. Bitkilere kitap okuyan kadın kahramanın doğayı katleden şirketlere ve kapitalizme karşı kendince verdiği mücadele, sistemin içinde doğayla bağı iyice kopmuş erkek kahramanın anlatımıyla daha da etkili hale geliyor. Bu, ütöpik unsurlar da barındıran öyküde, gelecekte doğayla kurabileceğimiz farklı iliş-

kinin ipuçlarını da görmek mümkün.”Kafes”, nesli tükenen Anadolu parsının insanların elinde bir ticari nesneye dönüşmesinin öyküsü. Yazar, kapitalist sistemde, her şey gibi hayvanların da alınır satılır hale gelmesini ustaca bir kurguyla gözler önüne seriyor. “Kırlangıçlar Sis ve Salyangoz Mevsimi”nde, bir salyangoz fabrikasının doğada yarattığı yıkımı ve insanların geçim derdi nedeniyle şahit oldukları bu yıkıma sessiz kalışlarını, sarsıcı bir anlatımla, distopik denebilecek bir kurguyla anlatıyor yazar. “Sülünler” öyküsünde de doğaya karışan zehirli maddelerin hayvanlara ve çocuklara verdiği zarar, işinden kovulmuş yetişkin öykü kahramanının gözünden anlatılıyor. İnsanların, bu öykü özelinde çocukların,

yaşanan çevre felaketleri karşısındaki bilinçsizlikleri ve özensizlikleri de öyküde ele alınan konulardan biri.

Semrin Şahin, öykülerinde, kapitalistlerin, emperyalistlerin insanlara uyguladıkları zulmü, yaşattıkları acıları anlatmayı da ihmal etmiyor. “Kaçış” adlı öyküde, yaşadıkları yerde istenmedikleri için, yerlerinden yurtlarından edilmiş bir ailenin dramını bir kız çocuğunun gözünden anlatıyor yazar. Bu öyküyle, Bewar adlı çocuk ve ailesi özelinde, vatanından ayrılmak zorunda bırakılmış tüm sürgünlerin acılarına, dramlarına ses oluyor Semrin Şahin.

“Kümes N’olacak” adlı öyküsünde, savaşın yıkıcılığını, acımasızlığını bir çocuğun gözünden tüm yönleriyle anlatırken, savaş karşısında insanların çaresizliklerini ve köşeye sıkışmışlıklarını, kimi zaman çözüm olmasa da ölmek için verdikleri mücadeleyle sezdirmeye çalışıyor yazar.

Kitaba ismini de veren “Küller” de kitaptaki dramatik öykülerden biri. Gökyüzünden üzerlerine yağın küllerle güne başlayan köylülerin ve iki çocuğun öyküsü “Küller”. Yazar, insanların ne kadar acımasız ve gaddar olabileceğine şahit olan iki farklı etnik kökenden çocuğun gözünden, çocuk saflığı ve içtenliğiyle ırkçılığı ve vahşeti anlatıyor. Çocukların gözlemledikleri durumlara ve yaşanan sert ve acı gerçeklere yaptıkları çocukça yorumlarla yetişkinlerin dünyasındaki acımasızlıkların yarattığı tezat, dünyada ve yaşadığımız coğrafyada yaşanan onca kıyımın, katliamın anlamsızlığını ve saçmalığını daha da iyi anlamamızı sağlıyor.

Kadınları da unutmuyor Semrin Şahin. “Cüce”, “Parlayan” ve “Sarmaşık” adlı öykülerde, kadın-

ların yaşantılarını merkeze alıyor. “Cüce”, Sevda adlı cüce bir kız çocuğunun toplumdaki diğer kadınların baskı ve yönlendirmelerine rağmen var olma ve kendi kalabilme çabasının, masalsı ve gerçeküstü anlatımlarla dile getirildiği bir öykü. Kadınların isteklerini yerine getirmeyip kendi olmakta ısrar eden Sevda, toplum tarafından linç edilmek istenir. Kötü kokusuyla bilinen aylandız ağacının dibi ve en nihayetinde toprak, kadınlar tarafından ötekileştirilen ve kötü görülen Sevda'nın sığındığı yer olur. “Cüce” masalsı, yer yer distopik atmosferiyle, özgün kurgusuyla, kitapta beni en çok etkileyen öykülerden biriydi. “Parlayan” da bir beden işçisi kadının başından geçen dramatik olayları, kahramanın anlatımıyla okuyoruz. İnsan canının çok ucuz olduğu ülkemizde, erkeklerin şiddetine maruz kalan kahraman, bir de kendisine zorla sahip olmak isteyen bir ayaştan canını kurtarmanın derdine düşüyor. “Sarmaşık”, bir genç kızın, annesinin baktığı yaşlı bir kadınla tanışmasının ardından yaşlı kadına söylediği bir şarkıyla her ikisinin değişen hayatlarının öyküsü. Bu öyküde, doğa daha büyülü ve şaşırtıcı bir şekilde yer alıyor. Genç kızın yaşlı kadına duyduğu sevgi ve

yaşlı kadının genç kıza şefkati her iki kahramanın hayatlarında olmayan yeni güzelliklere kapı aralıyor.

“Başka Bir Şehir” adlı öyküde, işsiz kalan öykü kahramanının yaşadığı bunalım ve kaygılar, fantastik ve yer yer gerçeküstü, düşle gerçeğin iç içe geçtiği bir atmosferde oldukça yaratıcı şekilde işleniyor. Bu öykünün kahramanlarından biri de çocukların gözlerine dadanan çekirgeler. Doğadaki hayvanlardan birinin insanların gözünde olumsuz bir canlı olarak yer aldığı tek öykü “Başka Bir Şehir”. Çekirgelerin şehirlere kendilerinden çalınanları almak için gelmiş olabilecekleri düşüncesi de oluştu zihnimde öyküyü okurken. Pek çok yorumla kapı aralayan oldukça özgün bir öykü “Başka Bir Şehir”.

“Kanola Tarlası, Yunus, Yumurtalar” kardeşlik ve aile içi ilişkiler üzerine yazılmış öyküler. Bu öykülerde de mekân olarak genelde doğayı kullanıyor Semrin Şahin. İnsanın karanlık ve yıkıcı yanlarına dikkat çeken öyküler oldukça duygusal ve etkileyici. Bu öykülerin de başkahramanları çocuklar. Bu öykülerde de meselelerin ele alınışında çocuk saflığını ve içtenliğini görmek mümkün.

“Kuşlar”, merkezinde kuşların, atların, doğanın olduğu bir aşk öyküsü. Bu öykünün baş kahramanlarından biri yine bir çocuk. Yetişkinlerle ilgili öykülerinde bile öykü kahramanlarından bir veya ikisini çocuklardan seçen, çocukları da birey olarak görüp öykülerinde konu edinen yazarlardan Semrin Şahin. Bu durumda, çocukların da doğadaki canlılar kadar saf ve temiz oluşlarının da etkisi olduğunu düşünüyorum.

“Nehrin Öte Yakası, Akrep Zehri” kitaptaki arkadaşlık öyküleri.

Balık tutmak için nehre inen

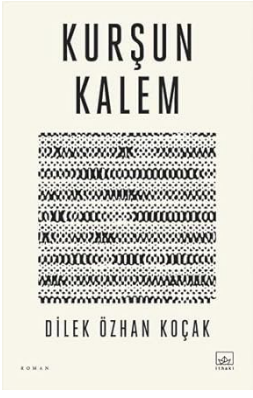
iki arkadaşın, gitmeleri yasak olan nehrin öte yakasını ve doğayı keşfedişlerini, aralarındaki cesaret mücadelesini bir çocuğun gözünden anlatan bir macera öyküsü “Nehrin Öte Yakası”. “Akrep Zehri”, geleneksel mezunlar buluşmasında, yıllar sonra karşılaştığı mahalle arkadaşı Yalçın'la, çocukluk günlerini anan kahraman anlatıcının öyküsü. Babasız bir çocukluk geçiren kahraman anlatıcının yaşadıklarının da etkisiyle akreplere ve diğer böceklere ilgi duymasının ardından yaşananlar anlatılıyor öyküde. Öykünün sonunda okuyucuları bir sürpriz bekliyor.

Öykü kitabı bittiğinde, dilime, Onat Kutları'nın “Ne Kalacak Bizden Geriye? (Bir Soru)” adlı şiirinden mısralar takılıyor.

“Kiraz ve kamıştan kavalımızın
Sesleri
Dağılıyor havada
Bir kuyu ağzından geçiyor gibi
Rüzgârı mor fistanlı zamanın
Bu güzel şarkı da unutulacak
Kıyımlar acılar kanlar içinde
Savrulurken yaşadığımız günler
Bu soruyu mutlaka soracaksın

Ne kaldı ne kaldı bizden geriye?”

Semrin Şahin' in on yedi öyküden oluşan bu güzel öykü kitabını okumanızı öneririm.

Kurşun Kalem
Dilek Özhan Koçak
İthaki Yayınları
Roman / 200 sayfa

veveya
KİTAP/22

Kahraman
Çayırılı

Zor Hudutlarda: *Kurşun Kalem*

Dilek Özhan Koçak yeni romanı "*Kurşun Kalem*"de çok zor, çok ağır konuları ile mesafesini hep koruyor.

Dilek Özhan Koçak'ın ikinci romanı *Kurşun Kalem*, Cormac McCarthy'in 2007 Pulitzer Ödüllü ve sinemaya uyarlanan [yönetmen: John Hillcoat, 2009] *Yol* romanından "Sahiden cesur musun? / Orta karar. / Yaptığın en cesurca şey ne? / Yola kanlı bir balgam tükürdü. / Sabahleyin kalkmak, dedi." ve Walter Benjamin'in "Rüyaların tarihi henüz yazılmamıştır." cümleleriyle açılıyor. Yola böyle çıkıyoruz...

Kurşun Kalem unutmak ve hatırlamanın savaşıyla, hafızanın sisli koridorlarıyla başlıyor. Ve aynı anda denkleme rüyalar dahil oluyor. Eskimiş çoraptan

yapılma bir kukla peki? Hakkı'nın Defteri'nin bir dışarısındayız bir içerisinde. Hakkı ve bir köpek, derken telden oyuncaklar; çok farklı bir roman okuyacağımız hemen belli oluyor.

Dilek Özhan Koçak hiç arabesk yapmıyor. Çok zor, çok ağır konuları ile mesafesini hep koruyor. Özellikle 18 yıl öncesine döndüğümüz İkinci Bölüm'den söz etmek istiyorum. Siyah saçları ve sakalların arasına karışmış tek tük beyazlarıyla kırklı yaşlarındaki Hakkı ile karşılaşılıyor. "Elinde boş bir çuval ve arsız köpeklere, onlardan daha tehlikeli öteki huysuzlara ölçüyü

hatırlatmak ve kimi çöplere kolayca ulaşabilmek için yanından ayırmadığı sopasıyla, İstanbul'un tekinsiz sokaklarında bir başına yürüyor (s.75)" Hakkı. Onunla birlikte çöpleri karıştırıyoruz. Çoraptan nasıl bebek yapıldığını uzun uzun anlattığı kısımları da (s.86) ayrıca beğendim.

Muhtelif mekanlarda ritim yavaşlamıyor

Hikâye katman katman açıldıkça; gerçeğin - yalanın, hafızanın, unutmamanın, hatırlamanın zıtlıklarıyla hareket ediyoruz. Çok mekan değiştiriyoruz. *Kurşun Kalem*'in en iyi özelliği belki de muhtelif mekanlarda anlatımın gücünün zayıflamaması ve ritminin yavaşlamaması. Dilek Özhan Koçak Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü mezunu. *Cumhuriyet* gazetesi ve TRT'de muhabir olarak çalışmış; Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde öğretim üyesi. Çok zor, ağır konularıyla mesafesini hiç kaybetmemesinde gazetecilik geçmişinin önemli rol oynamış olabileceğini düşünüyorum. Çünkü bu mesafeyi koruyabilmek hiç de kolay bir husus değil. Böyle durumlarda insan yazdığı karakterlerle özdeşleşme hududunu ayarlayamayıp pek çok tuzağa düşebiliyor. Hele ki bir ailenin yok oluşundan, intikamlardan, çok yoğun duygulardan söz ederken.

Roman

Roman

Roman

BAŞAR BAŞARIR
DÜNYANIN
BÜTÜN
FİSTİKLARI

can
çabdas

can
çabdas

DÜNYANIN
BÜTÜN
FİSTİKLARI

Aralık'ta Tüm Kitapçılarda

“Daima iki kez ölürüz, birincisi son nefesimizi verdiğimiz anda,
diğeri ise ilk şaşkınlık geçtikten sonra,
bizi seven insanlar ilk gözyaşlarını döktüklerinde.”

Bardini